

Lijst ZEN-erfgoed

Beheersplan PAROCHIEKERK SINT-AUDOMARUS EN KERKHOF MET
AFSLUITINGSMUUR
Beschermd monument en beschermd landschap

Het landschap van de kerk van Alveringem met haar omgeving (kerkhof en afsluitingsmuur)
is beschermd als cultuurhistorisch landschap op dd. 10 februari 1940.

Aanvraag tot erkenning als ZEN - erfgoed (zonder economisch nut)
Voor de volgende erfgoedelementen.

Inhoudsopgave

Lijst ZEN-erfgoed	1
1. Oorlogsmonument	3
2. Bomenrijen (lindes)	4
3. Haagstructuren	5
4. Selectie graftekens	6

Plan ZEN -erfgoed

1. Oorlogsmonument

Afbeelding 1 Historische foto herdenkingsmonument (Delcampe)

Afbeelding 2 en Afbeelding 3 (eigen foto, sept 2018), geen datum

Historische situering

Het herdenkingsmonument is centraal geplaatst op de toegangsweg naar de hoofdingang van de kerk en de openbare stoep. Het gedenkteken voor de militaire oorlogsdoden van Alveringem werd opgericht in 1923. Het stelt een soldaat voor die naar het IJzerfront wijst. Het beeld is vervaardigd in 1923 door beeldhouwer Leonard De Visch (1888-1930). Het beeld is een oproep tot blijvende herinnering aan de gesneuvelden en tot erkenning van de offers gebracht door de Vlaamse frontsoldaten. Het monument past geheel in de toenmalige tijdsgeest van Alveringem, die sterk beïnvloed werd door kapelaan Cyriel Verschaeve. Zo luidt de leuze van het monument “Welk nut ligt er in het storten van het bloed?” en verwijst naar het gedachtengoed van de toenmalige kapelaan.

Erfgoedwaarden

Het beeld is typisch voor de stijl van het oeuvre voor de kunstenaar, maar hier is uitzonderlijk de volledige uitrusting van de soldaat te zien. Het herdenkingsmonument is dus waardevol vanwege zijn zeldzaamheid in het oeuvre van de kunstenaar. Tevens is het beeld sociaal-historisch van belang vanwege de herinnering aan de oorlog en de Alveringemse gesneuvelden.

2. Bomenrijen (lindes)

Afbeelding 4 Begeleidende dubbele bomenrij voorheen en nu (foto AOE) (eigen foto, 2018)

Historische situering

De dubbele bomenrij van zomerlindes is vermoedelijk reeds in de 18^e eeuw aangeplant. Op postkaarten van begin 20ste eeuw is deze beplanting namelijk al aanwezig en zijn de bomen reeds te zien als oude volwassen bomen. De diktegroei van de bomen is blijkbaar in al die tijd niet sterk toegenomen en werd duidelijk beïnvloed door het periodiek snoeien. Daarom waren deze bomenrijen minstens 200 jaar oud en mogelijk aangeplant in de 18de eeuw. Door de slechte staat waarin de bomen zich verkeerden, zijn de bomen gerooid in november 2014 en nieuwe bomen aangeplant. De nieuwe *Tilia cordata* ‘Greenspire’ (maat 18/20, donkerkleurig) zijn aangeplant in december 2015 en begeleiden de rondgang rond het kerkhof op dezelfde manier als de oude bomen. Op enkele uitzonderingen na werden nagenoeg alle bomen (125 st.) op dezelfde locatie geplant als de gerooiden bomen. Het is typisch voor deze streek om een dreefvormige aanplanting rond een kerkhof te voorzien (zie ook kerkhof Vinkem en Wulveringem). Waarschijnlijk is ervoor gekozen om alle bomen te kappen om weer terug te komen tot een uniforme geheel.

Erfgoedwaarden

Het betreft hier een representatief voorbeeld van hoe bomen werden aangeplant, onderhouden en geleid op kerkhoven. Tenslotte zijn de bomen beeldbepalend voor het dorp.

3. Haagstructuren

3a. Beide zijden aan de hoofdingang

Afbeelding 5 Aanplanting links en rechts langs de hoofdingang (eigen foto, sept 2018).

De haagstructuren aan weerszijden van de hoofdingang begeleiden het toegangspad. Op historische foto's zijn deze hagen ook te zien (afbeelding 1). Het draagt bij tot een esthetisch geheel. Ook de struiken hierachter behoren hierbij.

4. Selectie graftekens

Er is getracht een stalenkaart van graftekensweer te geven aangezien niet het hele kerkhof als ZEN-erfgoed aangeduid kan worden.

De selectie is gebaseerd op een onderzoek van Buro voor Vrije Ruimte uit het jaar 2013.

De geselecteerde graftekens behoren tot de meest waardevolle en beeldbepalende stukken op het kerkhof. Echter, de graven geplaatst na de datum van bescherming (1940) behoren niet tot ZEN-erfgoed. De graven zonder erfgoedwaarde zijn hier buiten beschouwing gelaten.

Graf 1

Deze neogotische pinakel is vervaardigd uit blauwe hardsteen en is geometrisch opgebouwd. Neogotische klaverblad- en spitsboogmotieven zijn vertegenwoordigd. Op de hoeken zijn ingewerkte zuilen te zien. Op top prijkt een pijlkruis. Het graf wordt omgeven door vier palen van dezelfde stijl die met elkaar verbonden zijn door kettingen. Dit grafteken dateert van het jaar 1902.

Graf 2

Een van de eerste vrijstaande grafstekens is deze van de familie De Smedt met relatieve datering van 1864. Er werd slechts één neogotische stèle geplaatst tegen de gevel. De stèle is van boven in een punt uitgewerkt. Hierin is een spitsboognis voorzien met drielobmotief waarin het opschrift is verdiept en ingekleurd. Boven de spitsboognis is een drielobbig motief te zien. Aan weerszijden van de stèle staat een Korinthische zuil op relatief hoge sokkel. De zuilen dragen een pinakel met hogels.

Graf 3

Deze cyppe is het hoogste grafteken van het kerkhof is die van de familie De Ruyscher-La Francq met relatieve datering van 1882. Hierop is een overzicht van internationaal gehanteerde funeraire symboliek te zien, zoals een immortellenkrans, een gevleugelde zandloper en een ouroboros omheen een urne en gekruiste zeisen, een vanitassymbool dat verwijst naar het doorsnijden van de levensdraad.

De cyppe bestaat uit een verhoogde vloerplaat met daarop een meerledig voetstuk met casementen aan elke zijde. Een insnoering vindt plaats in het midden waarna de vierkante zuil naar boven toe spits afloopt. Een muizentandfries bevindt zich onder de frontons aan de vier zijden van de cyppe. Bovenop prijkt een Latijns kruis met een gedrapeerde doek over de armen. Het graf wordt omgeven door vier palen van dezelfde stijl die met elkaar verbonden zijn door kettingen.

Graf 4

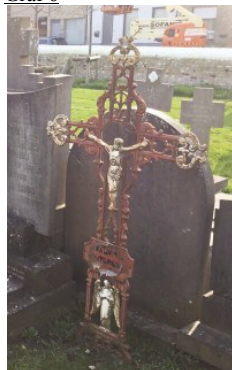
Deze ijzeren lelieblad kruisstèle is opengewerkt en voorzien van leliemotieven. In kruising een crucifix omgeven door straalmotieven. Het kruis heeft een stam met ingewerkt opschriftbord. Het kruis is niet gedateerd, maar geschat wordt dat het dateert uit de eerste helft van de 20e eeuw.

Graf 5

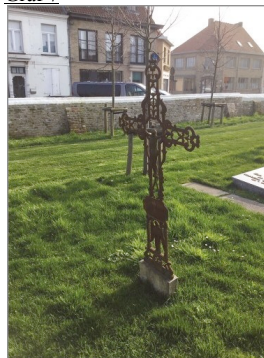
Deze ijzeren lelieblad kruisstèle is opengewerkt en voorzien van sierlijke motieven. De kruising is voorzien van een crucifix. Het kruis heeft een stam met relatief klein opschriftbord. Het kruis dateert van 1923.

Graf 6

Deze ijzeren lelieblad kruisstèle is opengewerkt en voorzien van klimopranken. De uiteinden van de armen zijn geschilderd in een lichte kleur. De kruising is voorzien van een crucifix. Het kruis heeft een stam met ingewerkt opschriftbord. Onderin is een beeld van een engel te zien. Het kruis dateert van 1923.

Graf 7

Deze ijzeren lelieblad kruisstèle is opengewerkt en voorzien van sierlijke motieven. De kruising is voorzien van een crucifix. Het kruis heeft een stam met ingewerkt opschriftbord. Onderin is een engelenbeeld te zien. Het kruis dateert van 1924.

Graf 8

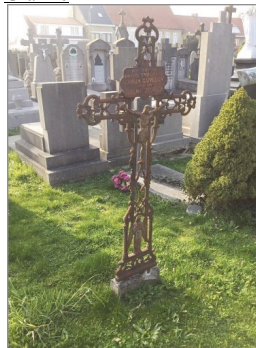
Dit graf bestaat uit een hoge stèle met een verhoogde zerk, vervaardigd uit voornamelijk blauwe hardsteen. Op de stèle is een voorstelling van brons te zien. De zijkanten van de stèle zijn bewerkt met gegraveerde bolmotieven. De zerk bestaat uit een getrapte geheel dat smaller wordt naar boven. Op de voet van de zerk is een plaat van marbriet gelegd. Op de verhoogde vloerplaat is een vaste vaas gemaakt van hetzelfde materiaal als het grafteken. Het grafmonument dateert van 1936.

Graf 9

Het grafmonument bestaat uit blauwe hardsteen en op de stèle is een Grieks kruis geplaatst met marmeren crucifix. Hieronder is ook een palmblad van brons geplaatst. De zerk is geprofileerd en voorzien van sierelementen. Het is in de stijl van een sarcofaag gemaakt maar aangezien de zerk uit verschillende stukken steen is gemaakt, is dat het niet. Het geheel is omgeven door vier palen met aan de zijkanten en achterkant een brozen buis die de palen verbindt. Het grafmonument dateert van 1927.

Graf 10

Deze ijzeren lieblid kruisstèle is opengewerkt en voorzien van sierlijke motieven. De kruising is voorzien van een crucifix met hierboven het opschriftbord. Onderaan de stam is een engelenbeeld te zien. Het kruis dateert van 1936.

Graf 11

Het grafmonument bestaat uit blauwe hardsteen en op de stèle is een Latijns kruis geplaatst. De zerk is verhoogd en naar voren schuin hellend hier bovenop staat de grafplaat op blokken verhoogd met open ruimte ertussen. Het grafmonument dateert van 1917.

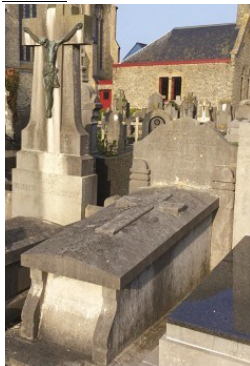
Graf 12

Dit graf bestaat uit een hoge stèle met een zerk, vervaardigd uit blauwe hardsteen. Op de stèle is een groot Latijns kruis voorzien met crucifix in brons. De zerk is relatief kort en licht gebogen. Het geheel wordt omsloten door vier simpele palen, met enkel aan de voorzijde een ketting.

Het grafmonument dateert van 1937.

Graf 13

Het graf bestaat uit een relatief lage stèle dat rond afloopt aan top. Aan weerszijden van de stèle zijn twee geprofileerde palen ingewerkt. De zerk heeft gelijkenissen met een sarcofaag vanwege de rond gebogen vorm. Een Latijns kruis siert de verhoogde zerk bovenop.

Het grafmonument dateert van 1937.

Graf 14

Deze neoclassicistische stèle is bekroond door een driehoekige geprofileerde fronton waarin muizentandmotieven in verwerkt zijn. Hier bovenop prijkt een klein Latijns kruis. De stèle onder het fronton is rechthoekig van vorm en springt naar buiten uit hoe lager het gelegen is. Een plaat van marbriet bevindt zich op het meest dunne rechthoekige vlak. Hieronder is een vlak met casementen of kussens voorzien. Het grafmonument dateert van 1851.

Graf 15

Deze stèle wordt gekenmerkt door het witstenen beeldhouwwerk dat een knielende engel verbeeldt die zich vastklampend aan een met Latijns kruis. De sokkel is rechthoekig van vorm en springt steeds in naar boven toe. Aan de voorzijde is een casement aangebracht.

Het grafmonument dateert van 1898.

Graf 16

Dit grafteken bestaat uit een stèle met groot pijlkruis, vervaardigd uit blauwe hardsteen. Sierlijke motieven zijn gegraveerd op de stèle. Een marmeren vaas is te zien op de kruising van het kruis. Het grafmonument dateert van 1911.

Graf 17

Deze ijzeren kruisstèle is opengewerkt en voorzien van sierlijke motieven. De kruising is voorzien van een crucifix. Onderaan de stam is een engelenbeeld te zien waarboven zich de opschriftplaat bevindt. Het kruis dateert van 1936.

Graf 18

De plaats rond de calvarie is op natuurlijke wijze uitgegroeid tot ereplaats voor priesters. Het gaat hier telkens om priesters die pastoor waren van deze parochie. De toon werd gezet met het plaatsen van het graf van pastoor Ghyselen (1793-1880), 45 jaar pastoor van Alveringem, in de tuin van de calvarie.

Het grafteken is in zijn geheel vervaardigd uit blauwe hardsteen en volgt de typologie van de stèle. De stèle is smal rechthoekig van vorm en heeft een aantal lijsten en insnoeringen. Een kandelaar is in reliëf aangebracht op de stèle. De letters zijn verdiept. Een topbekroning van vermoedelijk een kruis is verdwenen. Het grafteken dateert van 1880.

Graf 19

De opvolger van bovenstaande priester was Modest Demeule- meester (1831-1904) en hij was er 24 jaar pastoor. Het grafteken is een gelijkaardige hoge stèle met bekronend leliekruis. Hieronder bevindt zich een afgeschuind geheel met casementnis. Een soortgelijke kandelaar is gegraveerd in de blauwe hardsteen. Het grafteken dateert van 1904

Graf 20

Deze ijzeren kruisstèle is opengewerkt en voorzien van sierlijke motieven. De kruising is voorzien van een crucifix met lichtstralen. In de stam is een lijst voor opschriftplaat te zien, maar de plaat zelf ontbreekt. Het is niet bekend uit welk jaar het grafteken dateert, vermoedelijk uit begin 20e eeuw.

Graf 21

Deze ijzeren kruisstèle is opengewerkt en voorzien van klimop ranken. De kruising is voorzien van een crucifix. Het kruis heeft een stam met ingewerkt opschriftbord en aan de voet de beelden van Maria en Johannes. Het kruis dateert van 1915.

Graf 22

Het grafmonument bestaat uit blauwe hardsteen en op de stèle is een Grieks leliekruis geplaatst. Onder het kruis is een guirlande ingewerkt. De zerk is verhoogd en naar voren schuin hellend hier bovenop staat de grafplaat op blokken verhoogd met een open ruimte ertussen. Een blauwe hardstenen bloempot is voorzien aan de voet van de zerk. Het grafmonument dateert van 1920.

Graf 23

Deze ijzeren lelieblad kruisstèle is opengewerkt en voorzien van klimopranken. De uiteinden van de armen zijn geschilderd in een lichte kleur. De kruising is voorzien van een crucifix omgeven door lichtstralen. Het kruis heeft een stam met ingewerkt opschriftbord. Onderin zijn de beelden van Maria en Johannes te zien. Het kruis dateert van 1935.

Graf 24

Het grafmonument bestaat uit blauwe hardsteen en op de stèle is een Latijns kruis geplaatst. Onder het kruis is een guirlande ingewerkt. De zerk is verhoogd en naar voren schuin hellend hier bovenop staat de grafplaat op blokken verhoogd met open ruimte ertussen. Aan de zijkanten van de zerk is een palmtak ingegraveerd. Het grafmonument dateert van 1926.

Graf 25

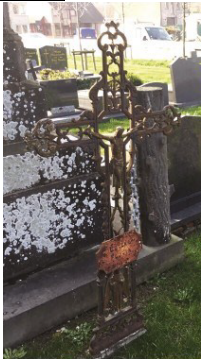
Deze ijzeren lelieblad kruisstèle is opengewerkt en voorzien van klimopraken. De kruising is voorzien van een Mariabeeld. Het kruis heeft een stam met vierkant opschriftbord. Onderin zijn de beelden van Maria en Johannes te zien. Het kruis dateert van 1940

Graf 26

Deze ijzeren lelieblad kruisstèle is opengewerkt en voorzien van klimopraken. De uiteinden van de armen zijn geschilderd in een lichte kleur. De kruising is voorzien van een crucifix. Het kruis heeft een stam met ingewerkt opschriftbord. Onderin zijn de beelden van Maria en Johannes te zien. Het kruis dateert van 1940.

Graf 27

Deze ijzeren lieblad kruisstèle is opengewerkt en voorzien van klimopraken. De kruising is voorzien van een crucifix. Het kruis heeft een stam met ingewerkt opschriftbord. Onderin is een engelenbeeld te zien. Het kruis dateert van 1932.

Graf 28

Deze vierkante neoclassicistische pilaar is symmetrisch van opbouw en aan alle vier de zijden zijn casementen voorzien. De pilaar loopt trapsgewijs op. De sokkel van het kruis dat hier vermoedelijk heeft opgestaan, is nog wel aanwezig. Het graf wordt omringt door vier boompalen die verbonden worden met een ketting. Het grafteken dateert van 1899.

Graf 29

Deze vierkante neoclassicistische pilaar is symmetrisch van opbouw en aan alle vier de zijden zijn casementen voorzien. De pilaar loopt trapsgewijs op. Bovenop het graf is een boomkruis geplaatst. Het graf wordt omringt door vier boompalen die verbonden worden met een ketting. Het grafteken dateert van 1902.

Graf 30

Deze neogotische pinakel is vervaardigd uit blauwe hardsteen en is geometrisch opgebouwd. Neogotische klaverblad- en spitsboogmotieven zijn vertegenwoordigd. Op de hoeken zijn ingewerkte zuilen te zien. Op top prijkt een boomkruis. Het grafteken dateert van 1869.

Graf 31

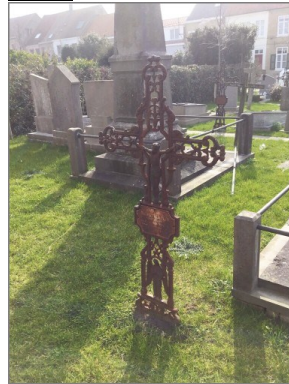
Deze neogotische pinakel is vervaardigd uit blauwe hardsteen en is geometrisch opgebouwd. Neogotische klaverblad- en spitsboogmotieven zijn vertegenwoordigd. Op de hoeken zijn ingewerkte zuilen te zien. Op top prijkt een leliekruis. Het grafteken dateert van 1870.

Graf 32

Deze ijzeren lelieblad kruisstèle is opengewerkt en voorzien van klimopranken. De kruising is voorzien van een opschriftbord. Het kruis heeft ook in de stam een ingewerkt opschriftbord. Het kruis staat op een sokkel waardoor het hoger staat dan overige kruisen. Het kruis is niet gedateerd.

Graf 33

Deze ijzeren lelieblad kruisstèle is opengewerkt en voorzien van sierlijke motieven. De kruising is voorzien van een crucifix. Het kruis heeft een stam met ingewerkt opschriftbord. Onderin is een engelenbeeld te zien. Het kruis dateert van 1927.

Graf 34

Deze ijzeren lelieblad kruisstèle is opengewerkt en voorzien van klimopranken. De kruising is voorzien van een crucifix. Het kruis heeft een stam met ingewerkt opschriftbord. Onderin is een engelenbeeld te zien. Het kruis is niet gedateerd.

Volgende graven worden in groep besproken

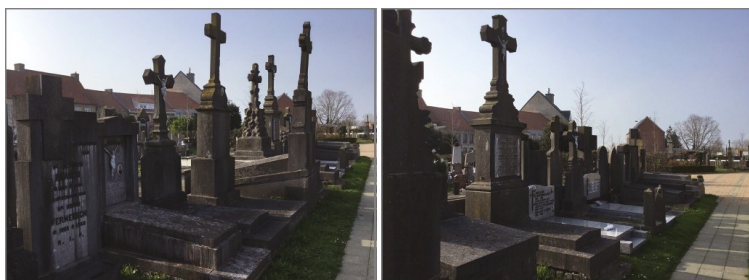

Groep A

Groep A wordt gekenmerkt door graven vervaardigd uit blauwe hardsteen, meestal drie hoge stèles bekrond met een kruis. Uitzondering is het kleine kruisteken.

Groep B

Er liggen twee gelijkaardige hellende zerken aan de westzijde van groep B. Aan de oostzijde is een reeks graven met gelijksoortige typologie te herkennen: stèle met zerk (soms bekroond met kruis).

Groep C

Groep C bestaat voornamelijk uit graven bestaande uit stèle en hellende zerk, vervaardigd uit blauwe hardsteen.

Groep D

Groep D kenmerkt zich door de veel verschillende soorten graftekens. Dit kan verklaard worden doordat ze zeer verspreid liggen. Ze zijn meestal vervaardigd uit blauwe hardsteen.

Groep E

De graftekens van groep E zijn dicht tegen de zuidgevel van de kerk geplaatst. Allen zijn vervaardigd uit blauwe hardsteen. Er zijn verschillende types te herkennen, onder andere hellende zerken en stèles met op top een kruis.

Groep F

Groep F toont een verscheidenheid aan graftypes. Allen zijn vervaardigd uit blauwe hardsteen en zijn meestal voorzien van een medaillon of crucifix.

Groep G

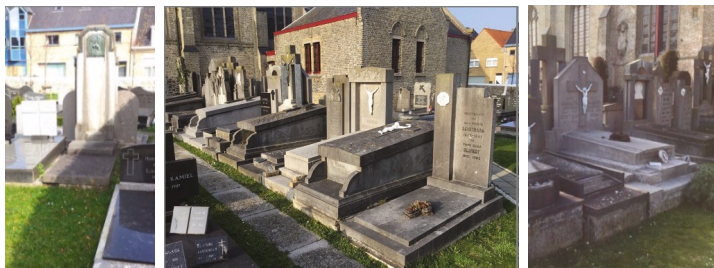

Op het kerkhof liggen familieleden vaak bij elkaar in de buurt begraven. Dit is ook zo voor de familie Leuridan. Er zijn 6 graftekens terug te vinden nabij de zijingang tot het kerkhof. Drie hiervan dateren reeds van voor Wereldoorlog I. Het oudste dateert uit 1893.¹ Een bijzonder graf is dit van Robert Leuridan. Het gaat om een houten kruis met zijn naam en het embleem van Verdinaso.² De uniekheid van dit graf zit hem in het embleem. Dit komt op geen enkel ander graf voor.

¹ BURO VOOR VRIJE RUIMTE, *Landschapsbeheerplan kerkhof van Alveringem*, Gent, 2012, p 80

² Verdinaso (Verbond van Dietsche Nationaal Solidaristen) was een autoritaire politieke beweging, verwant met het fascisme die bestond tussen 1931 en 1941).

Groep H

Groep H bestaat voornamelijk uit graven bestaande uit stèle en hellende zerk, vervaardigd uit blauwe hardsteen.

Groep I

Zusters werden doorgaans bij elkaar begraven met een algemeen gedenkteken zoals hier links te zien is. Een boomkruis met graftuin is tegen de sacristie geplaatst.

Groep J

Groep J bestaat uit verschillende types graven. In het noorden zijn hellende zerken geplaatst en in het zuiden zijn meer platte zerken met soms een stèle.

Groep K

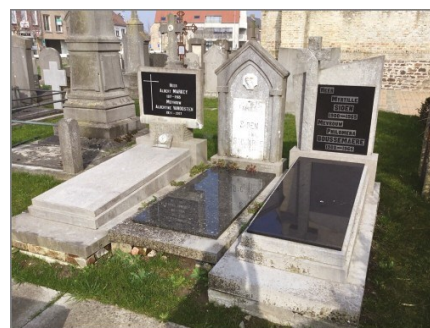
Groep K bestaat uit verschillende types graven. Er zijn enkele zerken te zien, maar ook betonnen boomkruisen.

Groep L

Groep L bestaat voornamelijk uit relatief hoge stèles met kruis al bekroning. Alle graven zijn vervaardigd uit blauwe hardsteen.

Groep M

Groep M bestaat uit voornamelijk hoge cypes met kruisbekroning en stèle met zerk vervaardigd uit blauwe hardsteen.